

יחידת לימוד בעולם הערבים והאסלאם לחט"ע: איראן – משלטון השאה לשלטון האייתוללות

מחברים: ד"ר חן נפתלי ואלמוג בר-לב שילוח

הנושא: למידת נושא המעבר משלטון השאה לשלטון האייתוללות באמצעות הערכה חלופית.

שכבת גיל: י"א – מגמת עולם הערבים והאסלאם; העשרה והרחבה לתלמידי מגמות הערבית.

משך השיעור: 3-4 שיעורים (ניתן להתאים לפי הצורך).

מטרת השיעור: התלמידים ילמדו על איראן באמצעות הערכה חלופית המבוססת בינה מלאכותית.

מיומנויות למידה: פיתוח לומד עצמאי, אוריינות מידע: (איתור ומיון מידע, אוריינות מדיה), בחינה ביקורתית של מידע, יצירתיות, חדשנות, תקשורת, עמידה מול קהל ועבודה שיתופית.

סוגיות מרכזיות ומוקדי הוראה ללימוד הפרק על איראן:

1. המהפכה האסלאמית ומשמעויותיה.

2. בעיות פנים והפצת המהפכנות האסלאמית.

מושגים מרכזיים ביחידה: רזא שאה (1944-1978), מחמד רזא שאה (1919 – 1980), חילון והתמערבות באיראן בתקופת שושלת פהלווי, "המהפכה הלבנה", אייתולה רוח'אללה ח'ומייני, המהפכה האסלאמית (1979), שלטון אנשי הדת (ולאית-י-פקיה), "ייצוא המהפכה", תהליך הפרגמטיזם, מות ח'ומייני ושאלת הירושה, "לא מזרח ולא מערב".

למידת עמיתים באמצעות קטע מקור

המהפכה האסלאמית התרחשה באיראן בשנת 1979 והפכה את איראן ממדינה פרו-מערבית בשלטון השאה למדינה אסלאמית דתית בשלטון מנהיג דתי שיעי. יש הרואים במהפכה האסלאמית באיראן את תחילתו של עידן האסלאם הפוליטי הלוחמני בעולם". (מעובד מתוך: יעל פרייס-שמשי, המהפכה האסלאמית באיראן, <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=15202>)

בשנת 1979 פרצה באיראן המהפכה האסלאמית, שהפכה את איראן החילונית והפרו-מערבית, הנשלטת על-ידי שליט יחיד - השאה מוחמד רזא פהלווי, לרפובליקה אסלאמית, תחת שלטונו של איש דת מוסלמי שיעי, האייתוללה חומייני. המהפכה התבצעה בשני שלבים: בשלב הראשון פעלה ברית של אנשי שמאל, ליברלים ודתיים, שהדיחה את השאה ואילצה אותו לברוח מארצו. בשלב השני, שלעיתים מכנים אותו המהפכה האסלאמית, הועלה לשלטון האייתוללה חומייני. קדמו למהפכה תהליכים של תסיסה חברתית, בעיקר בקרב השכבות העניות באוכלוסייה, שסברו כי השאה ומקורביו הרוויחו באופן אישי מן הקדמה המערבית, ויצרו משטר מושחת. התהליך שהוביל למהפכה החל בפועל בשנת 1978, בסדרה של מחאות אלימות, שאחד ממניעיהן היה כתבה נגד האייתוללה חומייני, שגורש מאיראן בשנת 1964, ומאז חי בגלות. המחאות הגיעו לשיאן ב-12 בדצמבר 1978, כאשר כשני מיליון איש הפגינו ברחובות טהראן הבירה, ואנשי הצבא סירבו להשתמש באש חיה כדי לפזר את המפגינים. בשנתיים הראשונות לאחר המהפכה התפתחה באיראן ממשלה עם שני מרכזי כוח: תנועת החרות, שפעלה ליצור ממשלה ליברלית חילונית, ואנשי הדת, בראשות האייתוללה חומייני, שהקימו את המפלגה הרפובליקנית האיראנית. שתי הקבוצות ניסו לשתף פעולה ביניהן, אבל ללא הצלחה. היו אלה אנשי הדת שהצליחו להביא לסדר במדינה, כאשר החל בחודש מאי 1979, התאים המהפכניים בכל רחבי המדינה, שנודעו בשם משמרות המהפכה, הפכו למועצות מקומיות, וכך השתלטו, ברמה המקומית, על איראן כולה. עד מהרה הם השתלטו גם על בתי-הדין, ושפטו את אנשיו של השאה ואת בכירי הצבא שלו. בעקבות המהפכה נוסחה באיראן חוקה חדשה, אסלאמית, שיצרה בעבור האייתוללה חומייני את התפקיד של מנהיג עליון לכל חייו.

ענו על השאלות הבאות בהתבסס על המאמר המצורף וחומר הלימוד:

1. מהן הסיבות המרכזיות לפרוץ המהפכה האסלאמית?
2. מיינו את יעדי המהפכה לתחומים: פוליטיים, דתיים וחברתיים.
3. האם לדעתכם המהפכה באיראן היא מהפכה אסלאמית גרידא או מעבר לכך?
4. הציעו מושגים מרכזיים ללימוד הפרק על איראן.

הערכה חלופית ושימוש בבינה מלאכותית:

הועסקתם כדוברים מטעם ממשלת איראן משימתכם היא להציג/ לפרסם את המהפכה האסלאמית בדרך יצירתית ומעניינת.

לפניכם מספר אפשרויות לחלק היצירתי:

1. **הכנת מצגת בתוכנת הקנבה AI** אודות יתרונותיה ומשמעויותיה של המהפכה האסלאמית. תוכלו להיעזר במורה, בספר הלימוד ובאתרי האינטרנט המאושרים. (סרטון המלמד על הכנת המצגת - <https://www.youtube.com/watch?v=owcrllN04t4>)
2. **הכנת פוסטר שיווקי בקנבה AI** - תוכלו להיעזר גם בתוכנת ה-ID-D לשימוש חזותי בקול. מצ"ב דוגמה בקישור -

https://www.canva.com/design/DAFoxRoNxKM/ghgPrZvdh9U9pnf56_58oA/edit?utm_content=DAFoxRoNxKM&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

סרטון המלמד על הכנת הפוסטר השיווקי -

<https://www.youtube.com/watch?v=KU4CQVXHjNM>

3. **הכנת תמונות שיווקיות למהפכה האסלאמית באמצעות תוכנת AI (copilot, robi, dream).**

4. **הפקת פודקאסט (הסכת) באורך כ-5-10 דקות.** הפודקאסט אמור למסור מידע מתומצת על נושא המהפכה האסלאמית ומשמעויותיה. הפודקאסט יכול גם תקציר ומקורות מידע, ולצורך הפקתו יש לבצע תחקיר שאמור לכלול שני חלקים: עיוני ומעשי. החלק העיוני משמעותו איסוף מקורות מידע בנושא וסיכום ההיבטים העיקריים, והחלק המעשי משמעותו קיום ריאיון. לקראת ביצוע הריאיון יש להכין שאלות מנחות ורצוי לשלב קטעים נבחרים מהמידע שאספתם. שימו לב הפודקאסט אמור להתבצע בהתאם לחלקים הבאים: הצגת הנושא הכוללת פתיח בהיר שיסייע למשוך את תשומת הלב של המאזין, גוף הפודקאסט – שילוב בין המידע מהתחקיר העיוני למידע מהתחקיר המעשי וסיכום הכולל התייחסות לסוגיות המהפכה האיראנית וסוגיות המצריכות המשך בירור. בהפקת הפודקאסט התלמידים יכולים לבחור בין סגנונות הגשה שונים: מגיש יחיד המדבר ישירות אל המאזינים או דו-שיח: שני מגישים המקיימים ביניהם שיח של שאלות ותשובות או החלפת דעות.

5. **חברו שיר באמצעות תוכנת ה- SUNO המתאר את המהפכה האסלאמית ומשמעויותיה.**

סרטון המלמד על הכנת השיר – <https://www.youtube.com/watch?v=nXeqBdmohyl>

עליכם להציג את התוצרים בפני חברי הכיתה. למידה מהנה!

לסיכום, בשיעור זה נחשפתם לאירוע המכונן ביותר במזרח התיכון בהיסטוריה של המאה ה-20- המהפכה האסלאמית באיראן. בראש המהפכה עמדה תנועת המחאה העממית בראשות ח'ומייני שהתגבשה נגד שלטונו של מחמד רזא שאה פהלוי וכתגובה לתוצאות "המהפכה הלבנה" שאותה הנהיג. בעיקר בשל תסכול מתמשך של העם ופגיעה שחשו רבים ממדיניותו של השאה ומהחרפת בעיית העוני, האבטלה וחסידת האפשרות לרכישת השכלה גבוהה לצעירים רבים, העם באיראן חש שהשלטון מתנכר לו ואינו קשוב למצוקותיו. לפיכך, הוא פנה אל אנשי הדת והם החלו לגבש את כל קבוצות האופוזיציה בעם. האסלאם היה הדבק המלכד בתנועת מחאה זו ומנהיגיה היו אנשי הדת ובראשם האיתוללה ח'ומייני.

מדריך למורה :

לימוד המהפכה האסלאמית באמצעות הערכה חלופית מבוססת בינה מלאכותית

שלב 1 : הקדמה (15 דקות)

- פתחו את השיעור עם דיון קצר על איראן. מה התלמידים יודעים עליה? מהן האסוציאציות שעולות להם בראש כאשר הם שומעים את המילה "איראן"?
- הציגו את נושא המהפכה האסלאמית והסבירו בקצרה את הרקע ההיסטורי שלה.
- הסבירו לתלמידים שביחידה זו הם ילמדו על המהפכה האסלאמית באמצעות הערכה חלופית המבוססת בינה מלאכותית.

שלב 2 : קריאת מקור (20 דקות)

קריאת קטע מקור על איראן לפני המהפכה האסלאמית :

- (1) בקשו מהתלמידים לקרוא את הטקסט בקפידה ולענות על השאלות המצורפות.
- (2) לאחר הקריאה, ערכו דיון בכיתה על הטקסט. שאלו את התלמידים : מה הם למדו על איראן לפני המהפכה? מה היו הגורמים שהובילו למהפכה?

שלב 3 : עבודה בקבוצות (45 דקות)

- חלקו את התלמידים לקבוצות קטנות של 4-5 תלמידים.
- תנו לכל קבוצה משימה הקשורה למהפכה האסלאמית בהתאם למשימות המוצעות ביחידה.
- בקשו מהקבוצות להשתמש בכלי הבינה המלאכותית כדי להכין תוצר המייצג את הממצאים שלהם מתהליך החקר. לדוגמה : מצגת, פוסטר, פודקאסט.

שלב 4 : הצגה בכיתה (30 דקות)

- כל קבוצה תציג בכיתה את התוצר שלה.
- לאחר הפרזנטציות, ערכו דיון בכיתה על המהפכה האסלאמית. שאלו את התלמידים : מה הם למדו מהפרזנטציות? מהן ההשלכות של המהפכה האסלאמית? מה דעתם על השימוש בבינה מלאכותית לצורך למידה?

שלב 5 : סיכום (15 דקות)

- סכמו את עיקרי הדברים שנלמדו ביחידה.
- הדגישו את החשיבות של לימוד החומר באמצעות הערכה חלופית.
- עודדו את התלמידים להמשיך ללמוד על המהפכה האסלאמית ועל אירועים היסטוריים אחרים.

טיפים :

- חשוב לבחור כלי בינה מלאכותית שקל לשימוש ומתאים לתלמידים.
- ודאו שהתלמידים מבינים את המשימות שלהם ויש להם את המשאבים הדרושים כדי להשלים אותן.
- עודדו את התלמידים להיות יצירתיים ולהשתמש בבינה מלאכותית בצורה חדשנית.
- הקפידו לתת משוב לתלמידים על עבודתם ועל השימוש שלהם בבינה מלאכותית.

הערכה : ניתן להעריך את התלמידים על סמך ההשתתפות שלהם בכיתה, איכות התוצר שהם הכינו ואופן השימוש שלהם בבינה מלאכותית.